

Tisková zpráva

Praha, 8. 12. 2014

Je nutné odstranit kriminalizaci zadavatelů veřejných staveb

8. 12. 2014 Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (dále jen ČKAIT) s Českou komorou architektů (dále jen ČKA) a Svazem měst a obcí České republiky, připravila setkání s novináři v domě ČKAIT na Sokolské ulici v Praze 2. Po vyhodnocení dvouletého období užití zákona o veřejných zakázkách v praxi s jediným kritériem nejnižší cena všechny tři organizace spojuje obava z narůstajících rizik, které vedou k nekvalitní projektové dokumentaci stavby a následně k uživatelsky nevhodným a problematickým realizacím staveb. Obě komory zároveň kritizují zcela neodborný proces zadávání veřejných zakázek, jenž nemůže přinést kvalitní výsledek a efektivní vynaložení svěřených finančních prostředků. Na druhé straně pak stojí veřejní zadavatelé z oblasti státní správy a samosprávy, kteří jsou současným systémem mnohdy nuceni k tomu, aby sáhli po nejnižší nabídce, neboť v opačném případě riskují trestní stíhání.

Řešením této situace je přitom stanovení jasných pravidel odborníky z oblasti plánování a výstavby, která příslušnému úředníkovi zodpovědnému za veřejné investice budou sloužit jako podklad při zadávání veřejné zakázky. Obě komory nabízejí zpracování tohoto manuálu, který by měl obsahovat především definování rozsahu a obtížnosti projektových a stavebních prací a zároveň i jejich časovou a finanční náročnost. Všechny tyto atributy se podílejí na rozpoznání dobře sestavené nabídky účastníků výběrového řízení na veřejnou zakázku a dokážou včas odhalit na první dojem výhodnou nabídku, která však později naroste o hrozivé vícenásobky, které mnohdy převyšují i samotnou původní cenu celé realizace. V případě neblaze proslulé zakázky na brněnský justiční areál stavba nakonec stála 2,5 × více, než se původně plánovalo. Nárůst zde představuje neuvěřitelných 250 %.

Na druhé straně je v současné době preferován názor – zejména skupinami ekonomů a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen ÚOHS) – že jediným kritériem hodnocení veřejné zakázky musí být nejnižší cena. Nikdo z těchto ekonomů si však neuvědomuje přímou úměru ceny a kvality produktu, zároveň by si však nikdy nekoupili indické nebo čínské auto s nejnižší cenou. Proč? Protože tato nízká cena odpovídá nízké kvalitě výrobku.

Sazebníky poplatků pro projektanty jsou v České republice předmětem diskuze od začátku 90. let. Přitom již před 200 lety byly stanoveny zásady platné dodnes – závislost honoráře projektanta na nákladech stavby a jeho degresivní růst. Pro potřeby stavebníků a projektantů byl proto v roce 2002 podle vzoru našich německých kolegů vydán honorářový řád, na jehož vzniku se podílela Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT), Český svaz stavebních inženýrů (ČSSI) a Česká komora architektů (ČKA). Jeho používání však svým rozhodnutím zakázal Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS), který byl zřejmě inspirován stanoviskem Evropské komise a sankcí, kterou EK udělila belgické komoře architektů za vydání honorářového řádu. Proto se cena tvoří podle nejrůznějších metodik, někdy podle ceníku UNIKA, vydaného soukromým subjektem, což zejména u veřejných zakázek působí poněkud zvláště, nejčastěji však bez jakékoliv logiky.

V českém stavebnictví chybí standardy výkonů. Víceméně každý řidič ví, kolik stojí benzin nebo nafta. Každý má povědomost o tom, kolik stojí základní potraviny. Částky, které ve vztahu k ceně stavby jsou neporovnatelné. Ale když se rozhodne stavebník, že začne stavět, chybí mu jakékoliv informace a znalosti. Přitom kvalitní projektová dokumentace rozhodne o kvalitě stavby na mnoho let, zejména z pohledu následného užívání. Stavebník obejde a zeptá se několika projektantů a dostane nabídky lišící se až o desítky procent. U veřejné zakázky se vypíše soutěž. Přihlásí se mnoho uchazečů a rozdíly v nabídce jdou opět do desítek procent.

Vzhledem k tomu, že neexistuje závazné pravidlo pro tvorbu honoráře, je úroveň poskytovaných služeb velmi rozlišná. Odpovídá samozřejmě výši honoráře, stejně jako je tomu i u řady jiných služeb. Nikoho asi nepřekvapí, že v čtyřhvězdičkovém hotelu zaplatí vyšší cenu, než v turistické noclehárně. V případě projektové dokumentace se ovšem investor často diví, že za honorář ve výši 1 % z ceny realizovaného díla nedostane kvalitní produkt. Ten ale ani nemůže obdržet, protože kvalitní práce něco stojí.

ČKAIT i ČKA usilují o jasně definovaný způsob stanovení ceny (honoráře) za odbornou kreativní činnost. Honorářový řád jako podklad pro odpovědné stanovení předběžné ceny VZ je základní informací pro klienta-stavebníka - veřejného zadavatele pro vytvoření názoru, jakou finanční částku má rezervovat ve svém záměru, aby dostal kvalifikovanou dokumentaci své stavby. Neurčuje pouze cenu za projektovou dokumentaci, ale také obsah výkonů; standard pro kvalitní návrh stavby.

Pro kvalitní příklady nemusíme chodit daleko

Příkladem by nám mohla být spolupráce našich německých kolegů s příslušnými úředníky státní správy a s politiky v Německu. V pořadí již 6. novela honorářového řádu pro architektky a inženýry (HOAI) nabyla platnosti 18. srpna 2009. Modernizovaný HOAI je reakcí na diskuze vedené v Německu v 70. letech, které se zabývaly ochranou veřejných zájmů, ochranou spotřebitele, zájmem veřejnosti na profesních výkonech nezávislých projektantů a jejich chápání významu svého profesního stavu. Definuje zákonné cenové právo a je závazný pro všechny, kdo zadávají či vykonávají projektové práce.

Politický průlom v této oblasti přinesl právní posudek bruselské kanceláře Freshfields, Bruckhaus, Deringer, který zadaly společně Výbor pro honorářový řád německých komor inženýrů a architektů (AHO), Spolková komora architektů a Spolková inženýrská komora. Tento posudek konstatuje, že minimální a maximální sazby v honorářovém řádu pro architektky a inženýry (HOAI) nejsou v rozporu s evropským právem. Vědecké služby Německého spolkového sněmu pak vypracovaly materiál, v němž potvrzují výsledek tohoto posudku; tedy že plánované snížení okrajových tabulkových hodnot není z hlediska harmonizace HOAI s evropskou směrnicí o službách potřebné. Směrnicí o službách splňuje již tak zvaný „tuzemský HOAI“ (platnost HOAI pouze pro kanceláře se sídlem v Německu). Posudky iniciované profesním stavem architektů a inženýrů změnily myšlení německého zákonodárce, a v důsledku toho předložilo Spolkové ministerstvo hospodářství na jaře 2009 návrh, který byl 12. června 2009 potvrzen Spolkovou radou a 18. srpna 2009 vstoupil v platnost jako 6. novela HOAI.

Volí veřejní zadavatelé nejnižší cenu z obavy?

Nesnadnou úlohu mají i samotní zadavatelé, kteří jsou často nuceni k výběru nejnižší nabídky, jinak mohou být za veřejné zakázky na projektové služby a stavební práce kriminalizováni. Připravovaný nový zákon o veřejných zakázkách, respektující nové evropské zadávací směrnice, který by měl platit od 1. 1. 2016; již upouští od hodnocení nabídek jen podle nejnižší ceny. Tuto možnost dává i současně platný zákon; nikdo si ale nedovolí vybrat nabídku s vyšší než nejnižší cenou. A ten, kdo se odváží dát přednost kvalitě a nesáhne po podhodnocené nabídce, se pak vystavuje riziku, že skončí u soudu, jak to ostatně dokládá nedávná kauza starosty západočeského Krásna Miroslava Kirejeva.

V současné době chybí pro významné veřejné stavby expertizní posuzování. Není možné neúčelně utrácet veřejné prostředky jenom proto, že si politik umane prosadit stavbu, která je zbytečná. Stejně tak je potřebná znalost o předběžných nákladech stavby. Se stavebními pracemi souvisí mnoho zbytečných výdajů, jedněmi z mnoha jsou např. náklady na koordinátora bezpečnosti práce. Zvýšení nákladů vyvolává také stále narůstající legislativa, která stále prodlužuje projednávání přípravy a povolování stavby. Tuto časovou zátěž prodlužuje napadení vybraných zhotovitelů na ÚOHS. Nechceme žádné kartelové dohody, chceme jen účelné a efektivní vydávání veřejných prostředků, kterých v ČR není málo, jen se špatně přerozdělují. Manuál, jenž by ČKAIT a ČKA vypracovaly pro potřeby Ministerstva pro místní rozvoj a jenž by sloužil jako pomocná ruka při zadávání veřejných zakázek, může všechna tato negativa eliminovat a nastavit tak efektivní správu veřejných financí.

Ing. Pavel Křeček, předseda ČKAIT

Ing. arch. Ivan Plicka, předseda ČKA

Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (dále ČKAIT) je profesní organizací, do jejíž působnosti patří především: dohled nad technickou kvalitou v úrovni stavebních oborů a specializací, ochrana zájmů klientů při územním plánování, projektování a výstavbě, hodnocení efektivnosti staveb a jejich bezpečnosti, spolupráce při zpracování návrhů právních předpisů týkajících se stavebnictví a jejich novel. Komora se vyjadřuje k aktuálním otázkám v oblasti stavebnictví, životního prostředí, vodního hospodářství, technické a dopravní infrastruktury. Vzdělává své členy zejména v oblasti právních předpisů, Eurokódů, bezpečnosti práce, bezbariérových podmínek v navrhování a provádění staveb. Nabízí odborníky pro výběrová řízení při zadávání veřejných zakázek a poskytuje poradenskou činnost na Stavebních veletrzích Brno a Střechy Praha. Komora prostřednictvím Informačního centra ČKAIT, s.r.o., vydává odbornou literaturu, zajišťuje rychlý informační servis, odborné semináře, vydává časopis Energeticky soběstačné budovy, spolupracuje na vydávání časopisu Stavebnictví a Tepelná ochrana budov. Komora spolupracuje se všemi stavebními a dalšími technickými fakultami v České republice. Uděluje Ceny ČKAIT za inženýrské dílo a je jedním z vypisovatelů soutěže Stavba roku.

ČKAIT je veřejnoprávní stavovská organizace, která vznikla v roce 1992 na základě zákona č. 360/1992 Sb., je samosprávnou profesní organizací s přeneseným výkonem působnosti státní správy. Členskou základnu Komory dnes tvoří více než 29 tisíc autorizovaných inženýrů a techniků, jimž byla udělena autorizace na základě úspěšného složení předepsané zkoušky odborné způsobilosti. Zákonem č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, došlo ve vybraných činnostech ve výstavbě k přenesení odborné odpovědnosti na fyzické osoby: autorizované architekty, inženýry, techniky a stavitele. Sídlo Komory je v Praze. ČKAIT navazuje na stavovskou organizaci, která byla zřízena před sto lety (1913) pod názvem Svaz českých úředně autorizovaných civilních inženýrů v Království českém.

Česká komora architektů (dále ČKA) je samosprávním profesním sdružením s přeneseným výkonem státní správy, které bylo zřízeno zákonem č. 360/1992 Sb., o výkonu profese autorizovaných architektů, inženýrů a techniků činných ve výstavbě. ČKA nese odpovědnost za profesionální, odborný a etický výkon profese architektů v ČR. V současné době sdružuje Česká komora architektů téměř 4000 členů.

Svaz měst a obcí ČR je celostátní, dobrovolnou, nepolitickou a nevládní organizací, založenou jako zájmové sdružení právnických osob. Členy Svazu jsou obce a města. Svaz měst a obcí ČR je partnerem pro vládní i parlamentní politickou reprezentaci. Podílí se na přípravě a tvorbě návrhů legislativních i nelegislativních opatření v oblastech týkajících se kompetencí obcí a to jak na národní, tak evropské úrovni. Činnost Svazu je založena především na aktivitě starostů, primátorů a členů zastupitelstev obcí a měst, kteří se nad rámec svých povinností věnují i obecným problémům samosprávy. Svaz sdružuje téměř 2 600 měst a obcí a svými členy tak čítá více než 8 milionů obyvatel České republiky. Více na www.smocr.cz.